

24 MAYIS 1986

KULTÜR

Abidin Dino'nun iki sergisi de dünyaya övgü

Benim çıplaklarıma kimse birşey demez

SABETAY VAROL

PARİS — Ankara'daki Gale-ri Nev'de "Bu Dünya" adlı sergisi devam eden Abidin Dino, Paris'te "Espace Pont Neuf" adlı galeride bir sergi daha açtı. Böylece ünlü ressamın aynı tarihlerde biri Ankara'da, biri Paris'te iki ayrı sergisi açılmış bulunuyor.

Türleri farklı olmakla birlikte her iki sergisinin de "dünyaya övgü" ortak teması etrafında döndüğüne işaret eden sanatçı, bir bakıma Ankara'daki sergisinin seyircide uyandıracağı etkileri öncelikle beklediğini belirtiyor.

Abidin Dino'yu "Espace Pont Neuf"de açacağı serginin yoğun hazırlıkları içinde, atelye olarak da kullandığı evinde ziyaret ettik.

Galeriye taşınmak üzere bekleyen tablolar, Paris'teki evin çatı katıyla, bulunduğumuz salon arasında duruyordu. Dino, sergileriyle ilgili konuşmaya kendi girdi:

"Heykel sergisinden sonra, daha doğrusu Urart Galerisi'nde açılan heykel sergisinden beri bir sergi daha... Galerie Nev'de geçen yıl "El" adında bir sergi açmıştım. Fakat siyah-beyaz çizgilerden oluşmuştu. Onun da kitabı yapıldı. Böylece Galerie Nev'de, bu ikinci sergim oluyor. Zannediyorum ki, ilginç bir şey olacak. daha önce bir de Arif Dino'nun bir sergisi açıldı. Böylece Galerie Nev bir hayli zahmete girdi.

Ankara'da açılan sergimin kayda değer bir yönü şu ki, Galerie Nev, Türkiye'de ilk kez, açtığı her sergiyi bir kitapla destekliyor, sergide bulunan resimleri yayımlıyor, tanıtıyor, yayıyor. Kazanç dışı bir kaygı ile ve birçok zorluğu aşarak Galerie Nev'i iki yöneticisi Ali Artun'la Hal-**dun Dostoglu**, böylece sanatsal yaşamımıza önemli bir adım attırılmış bulunuyorlar."

YUNUS'UN BİR DİZESİNDEN

—Bu serginin temasını nasıl özetleyebilirsiniz?

DİNO — Buna bir isim taktık. "Bu Dünya" sergisi. Yunus Emre'nin bir dizesi "Bu Dünya" diye başlar: "Bu dünya bir gelindir yeşil kızıl donanmış / Kişi yeni geline bakub anı doyamaz." Müthiş güzel bir imge.

Dünya ile haşır neşir olma denemesi diyeceğim, çok renkli resimler. Çok küçük resimler aynı zamanda. Fakat küçüklüğün verdiği belki de, bir özellik var dizide. Bence dünyaya övgü sergisi gibi bir şey. Zaten Paris'teki sergi de dünyaya övgü. Fakat Paris'teki, belki de kadınla ilgili bir övgü. Bir çeşit çıplaklar. Fakat alışlagelmiş çıplaklardan değil. Zannediyorum, Türkiye'deki yasalar bile benim çıplaklara bir şey demez. Görülmüşten ziyade düşünülmüş çıplaklar. Bunu ne dereceye kadar başarabildiğimi bilmiyorum, fakat bu denemeyi birkaç yıldan beri sürdürüyorum.

KOŞULSUZ BİR İYİMSERLİK

—Tarz yeni değil o halde?

DİNO — Hayır, yeni değil,

ALİŞİLAGELMİŞ ÇIPLAKLARDAN DEĞİL — Abidin Dino, Paris sergisindeki yapıtlardan, "Belki de kadınla ilgili bir övgü" diye söz ediyor. "Bir çeşit çıplaklar" diyor, "ama alışlagelmiş çıplaklardan değil. Türkiye'deki yasalar benim çıplaklara bir şey demez."

ama Türkiye'de pek gösterilmedi. Sanırım Sayın Dalokay'dan başkasında yok bu resimlerden. Şimdiye kadar bu resimler çok büyük boy suluboyalardı. Fakat asıl belki daha zor olan, aynı konu etrafında, bir dizi yağlıboya yapmak. Aynı konu etrafında, aynı hava içinde, aynı içerikli... Suluboya ile yağlıboyayı bir araya getirmek de, aynı iç ışığı tutturmak da, ayrıca zor bir iş. Bunu başarıp başaramadığıma seyirciler karar verecek.

Abidin Dino'ya göre, Paris ve Ankara sergileri, "dünyaya övgü" teması etrafında dönüyor. Sanatçı, Ankara'daki sergisini dünya ile haşır neşir olma denemesi diye niteliyor. Paris'teki sergiyi ise kadınla ilgili bir övgü olarak tanımlıyor.

—Sözünü ettiğiniz resimlerde büyük bir iyimserlik göze çarpıyor. Aynı tarzlar da olsa, her iki serginin aynı konular etrafında toplandığını söylediniz?

DİNO — Sanırım sorunuz doğru. Bende, temelde koşulsuz bir iyimserlik var. En kötü durumlarda bile bu iyimserliği elden yitirmedim, yıllardan beri... Üstelik de, bende resim yapma zorunluğu kötü koşullarda, ister kişisel olsun, ister dünyaya ait

kötü koşullarda, büsbütün derinlemesine bir gereksinim halini alıyor, bir nevi tepki oluyor. Yani, bu son aylar, hatta yıllar diyebiliriz, iyimserliği çağrıştıracak aylar, yıllar hiç değil. Hatta bende tersine, böyle durumlarda, her şeye karşın, bu iyimserliği sürdürmek nerdeyse bir sağlık sorunu halinde.

DAYANIŞMA BİLİNCİ

—Bir savunma diyebilir miyiz?

DİNO — Evet. Bir dünyaya

hatta korkunç yönleri olsa bile, aslında dünyanın ne kadar bir bütün olduğunu bize somut olarak duyurmuş oluyor. Böylece her birimiz, içtiğimiz suda, içtiğimiz sütte, yediğimiz balıkta, yediğimiz sebze, dünyanın bütün bölgeleriyle aslında ne kadar dayanışma halinde olduğumuzu göstermiş oluyoruz. Belki de bu, bizde, hepimizde, toplumumuzda bir dayanışma bilinci uyandıracaktır.

KONU KADIN

—Paris'teki serginizde çok kuvvetli bir ışık göze çarpıyor...

DİNO — Bu ışık konusu çok önemli bir konu gerçekten. Bir anlamda Doğu resmiyle Batı resminin bir ayrılık noktası. Bildiğiniz gibi, Batı resminde ışık da ima dışardan gelir. Işığın merkezi tektir; insanlara, dünyaya biçimini verir. Işık sistemi tek bir noktadan kaynaklanır. Doğu resminde ise, ışık içerden gelir. Doğu dediğim vakit, Çin'i düşünüyorum, hatta bizim minyatürleri düşünüyorum. Işık, biçimlerin içinden dışa vurur. Bunu tartıştık birkaç kişiyle son zamanlarda. Üzerime yazılmış olan yazıları kurcalıyordum. Bu görüş, orada da, aşağı yukarı ortaya sürülmüş. Resmimdeki ışığın içten geldiği konusunda başka başka eleştiriler var. Başka başka dönemler için formüle edildiler. Bu sergimin konusu, kadın. Türkiye'de güncel bir konu. Son birtakım kanunlarla, birtakım önlemler alınmış bulunuyor.

—Kadın konusu...

DİNO — İnsan ömrü kadınsız olur mu?... Tersi de doğru. İnsan vücudu bütün Anadolu felsefesinde, Anadolu felsefesi derken yalnız antik felsefeyi kastetmiyorum, Anadolu dervişlerinin dünya görüşünde, insan vücudu kutsal sayılmıştır. Bunun dizeleri o kadar bol ki, kitaplara sığmaz. Bütün dünya görüşü, insan vücudunun etrafında doluyor. İnsan vücudu evrenin merkezi. Felsefemizde insan vücudu evrenin merkezi olunca, benim de doğal olarak insan vücudunu övmem, sanırım anlaşılır bir şey.

RESİM BİR EYLEM

—Ankara'daki sergiden söz eder misiniz?

DİNO — Galiba bu sergide ilginç olan şeylerden bir tanesi, renklerin bolluğu.

—Bu resimlerdeki dünyaya övgüyü biraz anlatır mısınız?

DİNO — Üç dört yıl önceki bir tutkuydu. Aşağı yukarı bir yıl sürdü. Bu yıl zarfında da iki yüz küsur resim yaptım. Ankara'daki sergi bunlardan oluşuyor.

—Bu hızınız her zaman var mı?

DİNO — Evet, var. Ama yağlıboya yapmış olsaydım, elbette çok daha az resim yapacaktım. Suluboya daha hızlı bir çalışma temposuna elverişli. Dünya ile bir alışveriş söz konusu. Dediğim gibi, bir övgü. Bu övgüyü sürdürüyorum. Resimlerin içinde daha dramatik olanları da yok değil. Bilhassa siyah-beyazlar arasında, ölüm dahil. Bazı resimler ürkütücü bile sayılabilir. Fakat işte, dünyayı sevmek ölümü yok farzetmek değil.

Kitabın önsözünde Ferit Edgü, serginin analizini yapıyor. Resimlerden hareket ederek kendi analizini yapmış. Ferit Edgü'nün yazdığı önsöz, resim sanatının, resim yapmanın iç kurallarını açıklıyor. Resmin her şeyden önce kendine özgü bir eylem olduğunu, nerdeyse şiirsel dizelerle açıklamış bulunuyor. Sanırım çok ilginç bir tartışma konusu. Bilinen deyimle, "Lafla peynir gemisi yürümez." Aynı şeyi resim için de söylemek yerinde olacak. Ferit Edgü'nün söylediği sanırım budur.

